ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
FEBRUÁR 1994
ROČNÍK 2

BIATEC

2

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA

BRNO – VÝSTAVIŠTĚ ◆ BRNO EXHIBITION CENTRE

22.–25.3.1994

Tešíme sa
na Vašu návštevu

3. MEZINÁRODNÍ FINANČNÍ, INVESTIČNÍ A BANKOVNÍ VELETRH

3rd INTERNATIONAL FAIR FOR FINANCE, INVESTMENTS AND BANKING

Pavilóny: A, B, C

Provozní doba: denně 9–18 hodin

VVB
BVV

VELTRHY A VÝSTAVY BRATISLAVA spol.s r.o. DÚBRAVSKÁ CESTA 2, 817 03 BRATISLAVA, Tel.: 07–377 544, Fax: 07–377 542
BRNĚNSKÉ VELETRHY A VÝSTAVY, a.s., PP 491, VÝSTAVIŠTĚ 1, CZ–660 91 BRNO, Tel.: 05–4115 2863, Fax: 05–4115 3064

Obsah

Menový program NBS na rok 1994 4

Protrhová orientácia menových nástrojov 6

Vedia čo chcú 9

Banková sústava (príloha) 11

Cesty k stabilite slovenskej meny 19

Náš cieľ - rýchle a spoľahlivé spracovanie údajov 20

Uskutočňovanie úhrad voči devízovým cudzozemcom 23

Pamätné strieborné mince vydané v roku 1993 24

Contents

The Monetary Programme of the NBS for 1994 4

The Market Orientation of Monetary Instruments 6

They Do Know What They Want 9

The Banking System (Appendix) 11

The Road to the Stability of the Slovak Currency 19

Our Objective: Fast and Reliable Data Processing 20

Payments to Non-Residents 23

Commemorative Silver Medals Issued in 1993 24

Inhalt

Währungsprogramm der NBS für das Jahr 1994 4

Ausrichtung der Währungsinstrumente auf die Marktwirtschaft 6

Die Ziele kennen 9

Gliederung des Bankensystems (Beilage) 11

Die Wege zur Stabilität der slowakischen Währung 19

Unseres Ziel - schnelle und zuverlässige Datenverarbeitung 20

Abwicklung der Zahlungen zugunsten der Devisen-Ausländer (ausländische Rechtssubjekte) 23

Silberne Gedenkmünzen des Jahres 1993 24

BIATEC
odborný bankový časopis

február 1994

vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Redakčná rada:
Ing. Marián Tkáč,CSc.(predseda), Ing. Jozef Kreutz, Ing. Štefan Králik, Ing. Monika Siegelová, Mgr. Soňa Babincová, Ing. František Szikhart, Ing. Rudolf Autner, Ing. Adam Celušák, CSc., Ing. Vladimír Valach, Ing. Miroslav Littmann, Elena Ondriašová, Ing. Gabriela Miklóšová, Ing. Egon Hlavatý, DrSc., Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.

Redakcia:
šéfredaktorka
Mgr. Soňa Babincová
zástupkyňa šéfredaktorky
Ing. Alica Polónyiová
odborná redaktorka
PhDr. Ľubica Petrovičová
výtvarná redaktorka
Katarína Krošláková

Adresa redakcie:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 818 54 Bratislava
tel.: 210 3400, 210 3034, 210 4406
fax: 210 3035

Bežný účet NBS Bratislava:
916-67288-002/0720

Ročné predplatné: 72 Sk + 6% DPH

Tlač a distribúcia:
i + i print spol. s r.o.
Ondavská 3
826 47 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov:
7. 2. 1994

Dátum vydania: 21. 2. 1994

Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľstvom pôšt Bratislava pod. č. 830 zo dňa 16. 3. 1993

Registračné číslo:
MK SR 698/92

1. strana obálky:
Budova ústredia Investičnej a rozvojovej banky, a.s., v Bratislave

Z vedenia banky

❒ Prvé rokovanie Direktória Národnej banky Slovenska v roku 1994 bolo 12. januára 1994 a viedol ho viceguvernér Marián Jusko. Členovia direktória posúdili a schválili návrh hlavných úloh NBS na I. polrok 1994 a zaoberali sa návrhom rozpočtu NBS na rok 1994, ktorý bol s pripomienkami schválený.

Direktórium prerokovalo aj materiál, v ktorom pracovníci bankového úseku NBS hodnotia doterajšiu činnosť reprezentácie International Business bank Corporation Ltd., West Samoa. Podľa získaných informácií táto zahraničná reprezentácia vykonáva u nás činnosť, na ktorú nemala pridelenú licenciu. Pre porušenie platných predpisov navrhol bankový dohľad registráciu zrušiť.

Direktórium s týmto návrhom súhlasilo a odporučilo na rokovanie Bankovej rady.

Direktórium NBS schválilo a postúpilo na odsúhlasenie Bankovej rade aj návrh Vyhlášky NBS o vydaní pamätných strieborných mincí v hodnote 200 Sk k stému výročiu vzniku Medzinárodného olympijského výboru a prvej účasti Slovenskej republiky na olympijských hrách. Na lícnej strane strieborného dvestokorunáka je emblém olympijského výboru a na rubovej strane mince je postava hokejistu a štylizovaná snehová vločka.

❒ Na programe 2. rokovania Direktória Národnej banky Slovenska bolo hodnotenie menového vývoja v Slovenskej republike za november 1993 a správa o pripravenosti NBS prevziať spracovávanie bankových informácií v systéme ABO /automatické bankové operácie/.

Členovia direktória vzali na vedomie doplňujúce informácie vrchnej riaditeľky úseku informatiky Ing. Anny Pastuchovej, CSc., a riaditeľa Výpočtového centra NBS Ing. Juraja Ondriša o výsledkoch prác pri dokončovaní tohto veľkého projektu. Od 3. februára 1994 NBS preberá spolu so svojimi expozitúrami od VÚB celú agendu spracovávania účtov Štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Pracovníci výpočtového centra vypracovali programy, ktoré transformujú výstupné súbory zo systému ABO pre osobné počítače a adresne ich delia podľa pobočiek a expozitúr NBS. Ďalšie programy umožňujú tlač na výkonných tlačiarňach v pobočkách NBS - Banská Bystrica, Košice, Bratislava. Systém tlače výstupných zostáv je v skúšobnej prevádzke, aktívne sa začne využívať po prevzatí distribúcie výstupných zostáv z ABO pobočkami a expozitúrami NBS.

Národná banka Slovenska má teda vybudované ďalšie odborné pracoviská, ktoré v plnej miere poskytujú vecné a technicko - technologické požiadavky na spoľahlivé spracovanie informácií z účtovníctva a platobného styku Národnej banky Slovenska. - IP-

---

❒ Banková rada Národnej banky Slovenska na svojom zasadnutí dňa 14. 1. 1994 rozhodla zrušiť registráciu zastúpenia International Business Bank Corporation Ltd. , West Samoa so sídlom v Bratislave.

❒ Guvernér Českej národnej banky Josef Tošovský a guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár sa dohodli na obnovení stretnutí na najvyššej úrovni počas dvojdňového konštitučného stretnutia členov belgickej skupiny Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky v Bruseli. Guvernér ČNB Josef Tošovský i banková rada prijali pozvanie na Slovensko. Prvá spoločná schôdza oboch bankových rád by sa mala konať už začiatkom marca tohto roku.

❒ Slovensko dosiahlo v clearingovom platobnom styku s Českou republikou ku koncu januára 1994 opäť záporné saldo vo výške 176 miliónov ECU, čo znamená v prepočte zvýšenie o 46 miliónov , t. j. približne 51 miliónov amerických dolárov. Podľa platobnej zmluvy je slovenská strana povinná túto čiastku uhradiť do 15. februára tohto roku.

❒ Štátna mincovňa v Kremnici bude v priebehu tohto roka plniť záväzný zákazku Národnej banky Slovinska, ktorá si objednala u kremnických minciarov kompletnú razbu mincí slovinskej emisie

---

❒ Pre vybudovanie efektívneho bezhotovostného platobného styku, bezpečného pre klientov i banky, na národnej úrovni treba jednotný postup všetkých bánk. S týmto zámerom usporiadala Poštová banka, a. s., v spolupráci s firmou BULL Slovakia dňa 1. februára 1994 seminár o výhodách i nevýhodách čipových kariet, ako aj o možnostiach ich aplikácie v našich podmienkach. Na seminári vystúpili domáci i zahraniční prednášajúci.

Opatrenia NBS

Banková rada Národnej banky Slovenska na svojom zasadnutí dňa 31. 1. 1994 prerokovala a schválila Opatrenia NBS týkajúce sa obozretného podnikania bánk a pobočiek zahraničných bánk na Slovensku.

Priblížiť verejnosti podstatu týchto opatrení bolo i hlavným cieľom tlačovej besedy Národnej banky Slovenska, ktorá sa konala 3. 2. 1994. Príčiny, ktoré viedli NBS prijať tieto opatrenia, vysvetlil guvernér Národnej banky Slovenska Vladimír Masár. Na otázky novinárov odpovedali i viceguvernéri Marián Tkáč a Marián Jusko, vrchná riaditeľka ekonomického úseku Ing. Elena Kohútiková a vrchný riaditeľ úseku bankového dohľadu Ing. Tibor Kašlak.

Tak ako v iných ekonomikách aj u nás je potrebné regulovať bankový systém. Nejde však o reguláciu v poňatí administratívno-direktívnych zásahov do činnosti bánk, ale o reguláciu využívajúcu predovšetkým nepriame nástroje a vymedzujúci rámec činnosti bánk.

Prvá časť regulácie je založená na stanovení základných podmienok pre udelenie povolenia na bankovú činnosť. Druhá časť regulácie predstavuje dohľad nad bankovou činnosťou. Podstatou opatrení obozretného podnikania je spoznanie narastajúceho objemu rizík, koncentrovaných v rýchlo sa rozvíjajúcich operáciách peňažných ústavov a z toho vyplývajúca nutnosť vyvinúť jednotné medzinárodné postupy na rozoznávanie týchto rizík a na ich minimalizáciu. Nevyhnutnosť regulácie dopadu možných rizík na klientov bánk zvýrazňuje stagnácia, či kríza ekonomík mnohých krajín, znižujúca sa schopnosť bánk nedostatočne kapitálovo vybavených odolať zahraničnej i domácej konkurencii a absorbovať prípadné straty. Cieľom je ochrana majetku veriteľov bánk pred dopadom možných strát z rizikových bankových operácií. Prí-

padné vzniknuté straty sa môžu týkať len zakladateľov a akcionárov bánk a nie vkladateľov.

Opatrenia obozretného podnikania vychádzajú z medzinárodných štandardov schválených Bazilejským výborom bankového dohľadu, sú v nich zmeny vyplývajúce zo štátoprávneho usporiadania a nové prvky i poznatky, ktoré vyplývajú z reálnej situácie v bankách a pobočkách zahraničných bánk na Slovensku. Umožnia reagovať na podnikanie, ktoré môžme označiť ako „nezdravé a nebezpečné". Takéto podnikanie vo všeobecnosti zahŕňa akúkoľvek činnosť, alebo neuskutočnenie činnosti, ktoré sú v protiklade so všeobecne akceptovanými normami obozretného podnikania. Môže ísť napr. o činnosti s nedostatočným kapitálovým vybavením , angažovanie sa v hazardnom požičiavaní a laxných pravidlách v získavaní zdrojov, v podnikaní bez primeranej likvidity a pod. **Opatrenia obozretného podnikania, t. j. Opatrenie NBS o kapitálovej primeranosti bánk, Opatrenie NBS o úverovej angažovanosti bánk, Opatrenie NBS o pravidlách likvidity bánk a Opatrenie NBS o menovej pozícii bánk** zahŕňajú zároveň regulatívne postupy bankového dohľadu NBS a tvoria základný právny rámec pre obozretné podnikanie bánk. Tieto opatrenia budú uverejnené vo Vestníku NBS a vo forme Oznámenia v Zbierke zákonov Národnej rady Slovenskej republiky.

Najdôležitejším regulátorným postupom je **regulácia kapitálovej primeranosti bánk.** Treba poukázať na niektoré zmeny oproti pôvodne platným ustanoveniam opatrenia o kapitálovej primeranosti. Súčasťou vlastného kapitálu sa stávajú nerozdelené zisky z minulých rokov. Základnou filozofiou tzv. odpočitateľných položiek od kapitálu (pre účely výpočtu kapitálovej primeranosti) je skutočnosť, že všetky aktíva, ktoré nemôže banka použiť na krytie svojich strát ich realizáciou na trhu, by mali byť odpočítané. Takýto charakter má aj software, nie je možné predať ho, alebo je nepredajný pre právne zábrany jeho predaja užívateľom. V niektorých prípadoch predstavuje software pomerne veľké položky aktív a ich odpočítanie od vlastného kapitálu bude pre banky citeľné.

Rozširuje sa položka **investície do bánk.** Dosiaľ sa odpočítaval len súhrn jednotlivých investícií, kde investícia bola vyššia ako 10 % kapitálu investičnej banky. Teraz sa budú odpočítavať všetky takéto investície, ak ich súhrn je vyšší ako 10 % kapitálu investujúcej banky.

Novou odpočítateľnou položkou sú kapitálové investície do nebankových subjektov, nad ktorými má banka kontrolu. Je pomerne ťažké vymedziť, kedy sa získava kontrola nad právnickou osobou. Nezávisí to len od veľkosti účasti na majetku právnickej osoby, ale aj na jej vlastníckej štruktúre. Pritom pojem kontrola nechápeme len ako schopnosť presadiť v riadiacich orgánoch spoločnosti všetky svoje zámery. Kontrolu nad právnickou osobou má aj ten vlastník, ktorého musí získať na svoju stranu iný významný vlastník, ktorý chce presadiť v riadiacich orgánoch spoločnosti svoj konkrétny záujem. V tomto prípade môže niekedy stačiť vlastníctvo 5 % kapitálu (investičné fondy) a v iných prípadoch nemusí stačiť ani vlastníctvo 30 % kapitálu. Cieľom tohto ustanovenia je zabrániť tvorbe ťažko čitateľných a kontrolovateľných kapitálových cyklov, v ktorých je v dôsledku vzájomného investovania reálneho kapitálu podstatne menej, ako sa vykazuje. V paragrafe 15 ods. 4 tohto opatrenia sa stanovuje, že toto ustanovenie opatrenia nadobúda platnosť dňom 1.1. 1995. Dovtedy budú mať banky priestor na prehodnotenie svojho investičného portfólia a pripraviť sa na skutočnosť, že aj táto položka im bude znižovať kapitálovú primeranosť. V ods. 2 tohto paragrafu sa stanovuje, že takéto investície sa od kapitálu bánk neodratávajú, pokiaľ sa takto spláca poskytnutý úver v dôsledku uplatnenia zákona o konkurze a vyrovnaní . Rovnako v takých prípadoch, ak NBS uzná, že nie je iná možnosť vymôcť nedobytnú pohľadávku. Toto ustanovenie sa nevzťahuje ani na účasti v Bankovom zúčtovacom centre Slovenska, a. s. .

Novou odpočítateľnou položkou je aj ustanovenie o odpočítaní investícií od kapitálu banky do právnických osôb, ktoré majú k banke osobitý vzťah. Toto ustanovenie má zabrániť špekulatívnym investíciam za účelom vykazovania fiktívneho kapitálu. Ďalšou novou odpočítateľnou položkou od kapitálu sú pohľadávky voči osobám so zvláštnym vzťahom k banke, ak ide o fyzické osoby s výnimkou úverov poskytnutých podľa paragrafu 20 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách. Odsek 3 tohto paragrafu hovorí, že toto ustanovenie sa neuplatňuje, ak sa neuplatňuje ani ustanovenie o odpočítaní investícií, ktoré znamenajú kontrolu nad právnickou osobou.

Poslednou odpočítateľnou položkou sú tie časti možných strát, ktoré nie sú krytè vytvorenými **opravnými položkami, rezervami** prípadne **ostatnými rezervnými fondami.** V paragrafe 6 sa stanovujú požiadavky na kapitálové vybavenie pobočiek zahraničných bánk, čo umožní merať aj u nich kapitálovú primeranosť. Keďže pobočka banky je iba jej organizačnou zložkou, nemôže mať zložený kapitál /pasívum/. Tento sa nahrádza rozdielom medzi aktívami pobočky, ktoré sa nachádzajú na našom území, pasívami získanými u nás a rozdiel je ešte znížený o tie časti možných strát, ktoré nie sú pokryté zdrojmi na ich krytie. Vklady našich vkladateľov sú tak chránené prebytkom hodnoty aktív nad hodnotou vkladov. Znenie paragrafu umožňuje postupovať aj inak.

V rizikovom vážení aktív sa odrazili zmeny, ktoré sú dôsledkom zmien v štátoprávnom usporiadaní. K ďalším zmenám došlo v paragrafe **Limity a obmedzenia.** Najbližší limitovaný termín je 6,75 % k 31. 12. 1994, druhý je 7,25 % k 31. 12. 1995, konečný zostáva nezmenený, 8 % k 31. 12. 1996. Doposiaľ to bolo 7 % k 31. 12. 1994. Poznamenávame, že tento limit nie je konečný.

Rozdiel navrhovaných opatrení Národnej banky Slovenska oproti súčasne platným opatreniam o **úverovej angažovanosti** spočíva v spresnení vymedzenia pojmov, pričom sa vychádza z definícii **hrubej úverovej angažovanosti** v paragrafe 2, ods. 2 a **čistej úverovej angažovanosti** v ods. 8 toho istého paragrafu. Rozdielom a spresnením oproti súčasne platnému obdobnému opatreniu je vymedzenie druhého paragrafu ods. 4, podľa ktorého sú určené záväzky, ktoré si banky nemôžu zahrnúť do hrubej úrokovej angažovanosti. Odsek 5, písmeno a, b, c, určuje tie zabezpečovacie spôsoby, ktorých vymedzenú výšku si môžu banky odpočítať od svojej hrubej úverovej angažovanosti, v prípade, že sa vzťahujú k pohľadávke alebo záväzku banky, ktoré sú súčasťou jej hrubej úverovej angažovanosti. V odseku 6 sú prípady, keď si banky môžu previesť angažovanosť z jedného klienta na druhého. Ide o bankové záruky, záruky inštitúciám, ktoré sú podporované vládou a poistenie, na základe ktorého bude banka odškodnená buď ako poistená osoba alebo z titulu, že je na ňu prevedené plnenie z poistenia za predpokladu, že NBS bude súhlasiť s podmienkou poistenia.

Nové limity menovej pozície sa stanovili vzhľadom na súčasnú stabilitu meny, prístup na devízový fixing a riziko vyplývajúce zo zmien kurzov cudzích mien. Bankový dohľad bude podľa týchto pravidiel dohliadať nad stavom každej meny voči limitu.

MENOVÝ PROGRAM NBS NA ROK 1994

ANALYTICKÉ OCENENIE NÁRODOHOSPODÁRSKEHO A MENOVÉHO VÝVOJA SR V ROKU 1994

Vývoj hrubého domáceho produktu (HDP)

1. Vývoj HDP v roku 1994 sa odhaduje z vývoja komponentov agregovaného dopytu a z ich váh v štruktúre HDP

dynamika komponentu x váha = výsledný efekt	
súkromná spotreba	-3 x 0,513 = -1,5 %
verejná spotreba	-2 x 0,215 = -0,5 %
investície	0 x 0,250 = 0,0 %
čistý export	5,6 x 0,022 = 0,1 %
HDP spolu	-1,9 %

2. Rozhodujúci vplyv na vývoj HDP bude mať výška poklesu súkromnej spotreby vyvolaná poklesom reálnych disponibilných príjmov. Nominálne disponibilné príjmy obyvateľstva a cenový vývoj sú základnými generátormi kúpnej sily, s ktorou obyvateľstvo na spotrebiteľskom trhu disponuje. Očakávaný vývoj miezd a miery inflácie spôsobí ďalší rast životných nákladov a spolu s predpokladaným formovaním dôchodkovej situácie obyvateľstva povedie k poklesu súkromnej spotreby.

Mimoriadne opatrenia budú v roku 1994 potrebné na riešenie problémov deficitu štátneho rozpočtu SR. Obmedzovanie výdavkov štátu povedie k zabrzdeniu reálneho rastu verejnej spotreby.

Pozitívny rast nemožno očakávať ani v oblasti investícií. Okrem neustáleho poklesu štátnych výdavkov na rozvoj infraštruktúry a ďalších rozvojových programov sa vzhľadom na značné finančné ťažkosti nejaví ako reálne ani zvyšovanie investičného dopytu súkromného sektora, ktorého vzostup bol viditeľný v roku 1992 v súvislosti s prebiehajúcou privatizáciou. Očakávaná reštrukturalizácia môže viesť k investíciam až ku koncu roku 1994.

Určité možnosti sú v zvýšení čistého exportu. Predpokladáme oživenie v ekonomikách partnerských krajín (vrátane ČR) a silnú proexportnú politiku našej vlády.

Vývoj inflácie

3. Základná kalkulácia miery inflácie je postavená na týchto faktoroch:

bázický efekt trhových faktorov	6,2%
zvýšenie cien poľnohospodárskych výrobkov	3,0 %
administratívne úpravy (energia, plyn, doprava atď.)	4,0 %
inflácia spolu	13,2 %

4. Bázický efekt trhových faktorov vo výške 6,2 % je vypočítaný z 0,5 % mesačnej priemernej „core" inflácie.

Neefektívnosť a celkový stav nášho poľnohospodárstva veľmi pravdepodobne povedie k rastu cien potravín (3 %). Rast cien v 2. polroku 1993 treba v značnej miere pripísať práve tomuto faktoru.

V roku 1994 sa predpokladajú tieto úpravy cien:

- zemný plyn - úplne odstránenie deformovaných relácií cien pre maloodber a veľkoodber,
- elektrická energia - odstránenie deformácie v cenách pre domácnosti a drobný podnikateľský sektor,
- tepelná energia - zavedenie nového systému oceňovania a ich priblíženie nákladovej úrovni podľa jednotlivých zdrojov výkonu,
- železničná doprava - zvýšenie osobnej tarify a úprava jednotlivých druhov zliav,
- pravidelná autobusová doprava a MHD - návrh na zníženie rozličných foriem zliav a zvýšenie občianskeho cestovného na ekonomickú tarifu,
- počíta sa tiež s doplnením sústavy daní o systém daní na ochranu životného prostredia.

Vládny sektor

5. Rozpočtový deficit SR v roku 1994 odhadujeme na asi 18 mld. Sk. Diferencia oproti Memorandu o ekonomickej politike (približne 6 mld. Sk) vyplýva z rozdielnych názorov Ministerstva financií SR a Národnej banky Slovenska na vývoj hrubého domáceho produktu a parlamentnú priepustnosť novelizácie sociálnych zákonov.

6. Čistá zadlženosť vlády v bankovom sektore k 31. 12. 1994 dosiahne podľa našich prepočtov úroveň 79 mld. Sk. Po úprave na metodiku Medzinárodného menového fondu (vylúčenie korunového krytia zahraničných úverov zo štátnych finančných aktív) predpokladáme zadlženosť v objeme asi 84 mld. Sk. (Kritérium MMF na rok 1993 bolo stanovené na 64,9 mld. Sk).

Uvedenú predikciu môžu ovplyvniť nasledujúce rizikové faktory:

- spôsob (do)riešenia finančných vzťahov medzi Českou republikou a Slovenskou republikou po rozdelení federácie,
- priechodnosť návrhov na novelizáciu niektorých daňových zákonov v Národnej rade SR.

Správa devízových pasív

7. Podľa predbežných odhadov Slovenská republika vstúpi do roku 1994 s celkovým objemom hrubého zahraničného zadlženia vo voľne zameniteľných menách vo výške 2,9 mld. USD. Na tomto celkovom predpokladanom objeme zadlženosti sa ako dlžník 39 % (t. j. 1120 mil. USD - predikcia) bude podieľať vláda Slovenskej republiky a 31 % (t. j. 890 mil. USD - predikcia vrátane záväzku voči MMF) Národná banka Slovenska (ďalej NBS). Celkový súčet zahraničného voľnomenového zadlženia týchto dvoch subjektov tvorí tzv. oficiálne hrubé zahraničné zadlženie Slovenskej republiky. Dlhovú

službu vo voľne zameniteľných menách vyplývajúcu z oficiálneho zadĺženia vykonáva NBS tak, že voľnomenové záväzky v mene štátu i vo svojom vlastnom mene uhrádza priamo z devízových rezerv NBS. Doplnkovú časť celkového objemu hrubého zadĺženia Slovenskej republiky tvorí zadĺženie komerčného sektora, skladajúce sa z dovozných záväzkov podnikateľských subjektov - podiel 22 % (t. j. 640 mil. USD - predikcia k 1. 1. 1994) a zo zahraničných devízových pasív komerčných bánk - podiel 8 % (t. j. 250 mil. USD - predikcia k 1.1.1994).

8. V zmysle rozhodujúceho poslania NBS, ktorým je stabilita domácej meny, a konkrétne pre zabezpečenie plnenia dôležitej úlohy NBS ako garanta systému vnútornej konvertibility Sk a pre bezproblematické uskutočňovanie oficiálnej dlhovej služby Slovenskej republiky, ktorú NBS tiež garantuje, je objektívnou nevyhnutnosťou i v roku 1994 pokračovať v aktivitách vlády a NBS s cieľom získania zahraničných zdrojov najmä formou tzv. „bilančného financovania", teda, že prostriedky prichádzajú priamo do devízových rezerv NBS. Za kľúčový bod stratégie zahraničného financovania v roku 1994 sa jednoznačne javí spolupráca s Medzinárodným menovým fondom. NBS predpokladá po úspešnom ukončení rokovaní s touto najdôležitejšou svetovou finančnou inštitúciou v priebehu roku 1994 získanie nových devízových zdrojov vo forme 2. tranše pôžičky STF v objeme 90 mil. USD a po jej udelení pôžičku typu stand-by arrangement v priebehu roka. Za veľmi reálne považujeme i zahraničné financovania prostredníctvom pôžičky Svetovej banky typu Economic Recovery Loan.

9. Druhou skupinou zdrojov, ktoré budú subjekty SR, predovšetkým vláda a podnikateľské subjekty v priebehu roku 1994 čerpať, sú prostriedky na projektové financovanie. Sú to zväčša dlhodobé a strednodobé úvery, pri ktorých sa prostriedky uvoľnia oproti projektom majúcim medzinárodný štandard. Skúsenosti z minulého roka nás jednoznačne privádzajú k názoru, že v rámci tohto bloku nebude v priebehu roku 1994 čerpaných viac ako 150-200 mil. USD.

Napriek rozdielnym prístupom v jednotlivých segmentoch platobnej bilancie, NBS ako aj MMF dospievajú takmer k rovnakej stavovej veličine devízových rezerv NBS k ultimu mesiaca december 1994 (NBS: 950 mil. USD, MMF: 1000 mil. USD).

Stav devízových rezerv NBS k ultimu decembra 1994 (bez zlata) bude pokrývať dvojmesačný import Slovenskej republiky.

Platobná bilancia

10. V predikcii platobnej bilancie na rok 1994 uvažujeme zhodne s MMF s aktívnym saldom celkovej bilancie (súčet bežného účtu a kapitálového účtu) vo výške 500 mil. USD.

Predikcia pozície FNM na rok 1994

11. Výdaje Fondu národného majetku v roku 1994 budú tvoriť okrem výdavkov na správu fondu (zanedbateľná časť) splátky obligácií a uznaných záväzkov FNM vo výške asi 4mld. Sk s rozložením na polroky - január a júl 1994 po 2 mld. Sk.

Príjmová časť by sa mala skladať z troch zložiek:

- príjmy z 1. vlny privatizácie (splátky úverov) 1,4 mld. Sk
- príjmy z 2. vlny (priamy predaj a predaj na úver) 1,5 mld. Sk
- príjmy z predaja majetku podnikov a akcií podnikov zahraničným subjektom v očakávanej výške 5 mld. Sk - v roku 1994 príjem 1,0 mld. Sk, čo by znamenalo celkové príjmy v roku 1994 vo výške asi 4 mld. Sk.

Za predpokladu salda čistého úveru FNM v roku 1993 v hodnote 1 mld. Sk by sa táto hodnota mala zachovať aj ku koncu roku 1994 (splátky obligácií budú diskrétne, príjmy z privatizácie budú spojité, môžeme predpokladať väčší nárast v 2. polroku 1994).

Ostatné čisté položky (OIN)

12. OIN predstavujú veľmi heterogénnu veličinu, ktorá predstavuje všetky ostatné bilančné aktíva a pasíva bankového sektora Slovenskej republiky (obchodné banky a NBS), ktorá sa používa v menovom prehľade ako rezíduum s možnosťou špecifikácie podpoložiek.

V roku 1994 sa predpokladá nárast OIN z 82,4 mld. Sk na 87,8 mld. Sk, čo znamená ročný nárast 5,4 mld. Sk - rýchlejší rast pasív ako aktív. Na tomto raste sa budú podieľať najmä úroky z vkladov, kapitál bánk, rezervné fondy, zisk a rast dlhodobých zahraničných pasív komerčných bánk.

NÁVRH MENOVÉHO PROGRAMU NBS NA ROK 1994

13. Menový program NBS je postavený na dvoch nosných ideách. Po prvé, kvalitatívne rešpektuje úvahy o potrebe náročného protiinflačného programu, prinášajúceho ekonomike SR menovú stabilitu. Po druhé, oceňujúc súčasný stav ekonomiky SR a jej možný národohospodársky a menový vývoj v roku 1994, je menový program postavený v niekoľkých predpokladoch intervalovo.

14. Menový program NBS je kvantifikovaný týmito hodnotami predpokladov:

vývoj HDP v %	-2 až 0
vývoj inflácie v %	10 - 13,2
deficit ŠR v mld. Sk	14 - 18
vzrast devízových rezerv v mil. USD	500

15. Niekoľko ďalších predpokladov o vývoji veličín menového programu sa týka:

- vývoja čistých zahraničných aktív,
- vývoja čistého úveru FNM,
- vývoja ostatných čistých položiek,
- zmeny v rýchlosti obehu peňazí.

Vo všetkých týchto prípadoch ide o veličiny ťažko predikovateľné: či už svojou vnútornou štruktúrou alebo svojím charakterom závislých veličín na vývoji reálnej ekonomiky a uplatňovanej menovej politike. Dynamika týchto veličín je však nevýrazná a v podstate nemení celkový charakter menového programu.

16. Pri vyššie uvedených predpokladoch pre rast peňažnej zásoby vychádza 13,2 % dynamika M2, t. j. ročný vzrast peňažnej zásoby z hodnoty 241,4 mld. Sk na 273,3 mld. Sk.

Hodnoty (v mld. Sk) ostatných veličín sú uvedené v tabuľke.

17. Menový program NBS prijíma reštriktívnu menovú politiku vlády SR na rok 1994. Argumentom v prospech tejto náročnosti je potreba makroekonomickej stability uplatňovaná v domácom prostredí a demonštrovaná viditeľne navonok. Intervalovo zadané hodnoty niektorých predpokladov NBS sú výrazom rozdielnej náročnosti, ktorú možno podľa NBS uplatniť voči domácim sektorom ekonomiky.

Domnievame sa, že v prípade rozhodujúceho menového predpokladu (zároveň i menového cieľa) - miery inflácie - nie je menová politika všemocná, resp., že nadmerný protiinflačný tlak NBS v podobe zvyšovania úro-

	1993	1994	zmena v %
čisté zahraničné aktíva	-3,3	0,3	
čisté domáce aktíva	244,7	270,9-273,0	10,7-11,6
domáci úver	327,0	358,7-360,8	9,7-10,3
čistý úver vláde	61,0	76,0-79,0	24,6-29,5
čistý úver FNM	1,0	1,0	0,0
úvery podnikom a domácnostiam	265,0	280,8-281,6	6,0-6,3
ostatné čisté položky	-82,4	-87,8	
M2	241,4	271,2-273,3	12,3-13,2

kových mier by mal pri danom stave podnikového sektora veľmi pravdepodobne inverzný účinok. Podniky neabsorbujú vyššie úrokové zaťaženie, ale prenesú ho do zvýšenia cien a konečným efektom bude vyššia inflácia.

Menový program na rok 1994 je mimoriadne náročný. NBS bude veľmi pozorne sledovať vývoj ekonomiky v roku 1994 a bude primerane reagovať na možné odchýlky vo vývoji menových predpokladov.

PROTRHOVÁ ORIENTÁCIA MENOVÝCH NÁSTROJOV

Ing. Juraj Jánošík
Národná banka Slovenska

Centrálne banky, a platí to aj pre Národnú banku Slovenska (ďalej NBS), zodpovedajú predovšetkým za stabilitu domácej meny. Ide pritom nielen o stabilitu vnútornú, posudzovanú mierou inflácie, ale aj o vonkajšiu, meranú kurzom voči iným menám. Na zabezpečenie tohto v zásade priebežného cieľa používa NBS systém postupov a oprávnení, z ktorých významná časť sa označuje praktickým pojmom menové nástroje, i keď celkový výpočet spôsobov a foriem pôsobenia centrálnej banky na bankové subjekty a sprostredkovane na ekonomický systém sa tým nevyčerpáva. Z pohľadu reťazca pôsobenia sú menové nástroje na začiatku procesu, prostredníctvom ktorého dochádza k ovplyvňovaniu peňažnej masy, zdrojov bankového systému, používaných úrokových sadzieb s konečným efektom presadzovania menovej stability a vplyvom na ďalšie makroekonomické ukazovatele, ako je miera nezamestnanosti a produkcia.

Menové nástroje NBS možno posudzovať z mnohých hľadísk a podľa viacerých kritérií. Domnievame sa, že treba zdôrazniť najmä ich protrhovú tendenciu a jednotné, všeobecné uplatňovanie. Prirodzene, z hľadiska vývoja možno nájsť aj výnimky, avšak tie nevznikli v dôsledku systémových nedôsledností, ale zohľadňovaním postupného a pokiaľ možno riziko minimalizujúceho transformačného procesu v bankovom systéme.

Pri akejkoľvek analýze menových nástrojov si nemožno nevšimnúť dve hodnotiace úrovne - technickú a ekonomickú. Podstatný je zásadný, ekonomický rámec podmieňujúci využívanie jednotlivých menových nástrojov, určený menovým priestorom, prestúpením ktorého by mohli vznikať a v závislosti na miere „nedodržiavania pravidiel" aj priamo vznikali javy, ktoré centrálna banka považuje za nepripustné, napr. neakceptovateľná miera inflácie, tlak na výmenný kurz a pod. Znamená to, že môže nastať situácia, keď kvantitatívne nesprávne použitie nástrojov dokáže ohroziť menovú stabilitu vrátane stability bankového systému.

Podobne ako v predchádzajúcom roku, bude NBS používať v roku 1994 viaceré druhy menových nástrojov, pričom z hľadiska ich využívania dochádza k jednoznačnému zvýrazneniu nepriamych, t.j. neadministratívnych foriem. Za jedine opodstatnené považujeme tzv. **nepriame nástroje**, prostredníctvom ktorých sa cez globálne určené parametre, ako sú úrokové sadzby, sumy obchodov vykonávaných centrálnou bankou vymedzujú pre komerčné bankové subjekty potrebné ekonomické parametre. I napriek tomuto zámeru, avšak v značne obmedzenom rozsahu, zostávajú pre banky s rozsahom úverových aktív presahujúcich 20,0 mld. Sk úverové limity zachované. V dôsledku tejto úpravy sú prostredníctvom

úverových limitov usmerňované len najväčšie peňažné ústavy - Všeobecná úverová banka, Investičná a rozvojová banka, Konsolidačná banka a v osobitnej forme Slovenská štátna sporiteľňa.

Úverové limity sa určujú na štvrťročné obdobie s možnosťou ich prekročenia v rámci štvrťroka, pokiaľ toto prekročenie neohrozí ich konečné dodržanie. V prípade možnosti a po predchádzajúcom prerokovaní a dohode možno uvažovať aj o zmene určeného úverového limitu.

Z dlhodobejšieho hľadiska je nesporné, že ešte dnes existujúce administratívne postupy budú v plnom rozsahu nahradené ekonomickými postupmi. Domnievame sa, že rýchlosť tohto procesu je závislá na dvoch faktoroch: stabilite a úrovni ekonomického, osobitne finančného prostredia a schopnosti centrálnej banky najmä prakticky využívať ekonomické regulátory. Dnešný systém nepriamych menových nástrojov je dostatočne široký a je reprezentovaný úrokovými sadzbami centrálnej banky, niekoľkými druhmi obchodov medzi centrálnou bankou a obchodnými bankami, prípadne niektorými ďalšími postupmi.

V rámci úrokových sadzieb, za ktoré centrálna banka poskytuje svoje krátkodobé zdroje, má v roku 1994 rozhodujúci význam **aukčná úroková sadzba**, ktorá sa tvorí na princípe ponuky a dopytu sumy aukčného úveru v jednotýždňových aukčných cykloch. Ekonomický význam „klasika" medzi úrokovými sadzbami centrálnej banky - **diskontnej sadzby** - sa najmä v predchádzajúcom období neopodstatnene zdôrazňoval. Jej význam je viac signalizačný, s možnosťou voľnejšej interpretácie v podobe stanoviska centrálnej banky k aktuálnemu makroekonomickému vývoju.

Diskontnú úrokovú sadzbu ako jedinú priamo určuje NBS (v súčasnosti, od 20. decembra 1993 vo výške 12 %), pretože **lombardná úroková sadzba** sa rovná aktuálnej, poslednej dosiahnutej aukčnej úrokovej sadzbe zvýšenej o 1 %. Z hľadiska hodnoty zdrojov úročených lombardnou úrokovou sadzbou nie je rozhodujúcou úrokovou sadzbou.

Sústava úverových zdrojov poskytovaných NBS obchodným bankám v podobe refinančných úverov pozostáva zo zmenkových úverov (reeskont zmeniek a eskont zmeniek na podporu exportu), aukčného refinančného úveru a lombardného úveru. Núdzový úver má v systéme osobitné postavenie a je poslednou zdrojovou formou, čomu zodpovedá i jeho cena rovná trojnásobku diskontnej úrokovej sadzby. Už aj častejšie čerpanie tohto úveru je výrazným signálom o možnom vážnejšom probléme banky, ktorá tento úver využíva.

Z hľadiska rozsahu rozhodujúcim refinančným úverom bude v roku 1994 **aukčný refinančný úver** poskytovaný za trhovú úrokovú sadzbu na základe výsledkov aukcie s mesačnou splatnosťou. V prípade dostatočného priestoru je možné rozšírenie dnes jedinej existujúcej formy o úver s dlhšou splatnosťou. V súčasnosti by však delenie objemov aukcií pravdepodobne viedlo k tlaku na úrokové sadzby tohto úveru. Ešte v prvej polovici roku 1994 sa počíta s povinnosťou kryť časť získaného aukčného refinančného úveru zálohovanými štátnymi cennými papiermi. Podiel takéhoto krytia sa bude postupne zvyšovať.

Základným parametrom udávaným NBS pre jednotlivé aukcie je aukčná suma, ktorá sa napĺňa „zoraďovaním" dopytu obchodných bánk v závislosti od výšky úrokovej sadzby. Aukčný refinančný úver by mal počínajúc druhým štvrťrokom 1994 tvoriť minimálne 70 % z refinančných zdrojov, čo prirodzene vymedzuje možnosti pre ostatné refinančné formy (zmenkové obchody, lombardný úver) a vyvoláva nevyhnutnosť operatívno - technického zabezpečenia uvedeného podielu.

Kvantitatívny význam zmenkových obchodov sa oproti predchádzajúcemu obdobiu znížil. **Zmenkové obchody** budú orientované najmä na podporu exportu a poľnohospodárstva. Oba používané systémy, reeskont zmeniek a eskont zmeniek na podporu exportu (eskont privatizačných zmeniek bol pozastavený) bude NBS poskytovať za diskontnú úrokovú sadzbu.

Lombardný úver je v súčasnom systéme doplnkovým likviditným úverom poskytovaným najviac na 30 dní. V skutočnosti je však splatnosť lombardného úveru podstatne nižšia (niekoľkodňová), pri prísnom posudzovaní opodstatnenosti jeho čerpania (dynamika zmien v systéme refinančných úverov počas roku 1993 je uvedená v grafe). Osobitný účel lombardného úveru vyznačujúceho sa povinnosťou zálohového krytia cennými papiermi je vyjadrený aj jeho cenou, ktorá je spomedzi používaných refinančných úverov NBS najvyššia. Akceptovateľnými cennými papiermi pre poskytnutie úveru sú štátne cenné papiere (pokladničné poukážky a obligácie), ktoré sú menovite uvedené v lombardnom zozname.

Už v priebehu roku 1993 uskutočňovala NBS niektoré **operácie na voľnom trhu**. Keďže ide o jednu z najperspektívnejších nástrojových foriem, treba v prípade vhodných podmienok zvýrazniť ich praktické používanie. Tento druh obchodov, pri ktorých majú opäť významné postavenie štátne cenné papiere, je veľmi častým nástrojom v krajinách s vyspelým bankovým systémom. V konkrétnej podobe ide o priamy nákup, príp. predaj cenných papierov a nákup (predaj) cenných papierov so spätným odkupom. Prostredníctvom týchto obchodov môže centrálna banka regulovať rozsah peňazí v bankovom systéme a následne v ekonomike a pôsobiť na úroveň úrokových sadzieb. V prípade nákupu (získavania) cenných papierov centrálnou bankou od obchodných bánk dochádza k uvoľňovaniu peňazí do ekonomiky, zatiaľ čo predaj (uvoľňovanie) cenných papierov disponibilnú peňažnú masu znižuje (ak sa spätne, hoci iným spôsobom nepoužijú). Z pohľadu operatívnych možností sú pri dostatočnej úrovni rozvoja peňažného trhu osobitne zaujímavé najmä obchody založené na spätnom odkupe, prostredníctvom ktorých možno veľmi operatívne usmerňovať peňažné toky. Predpokladáme, že by v zásade vždy išlo o niekoľkodňové obchody na dolaďovanie potrebnej likvidity, pričom nemožno vylúčiť zásadný

význam repoobchodov, najmä v budúcom období.

Podobne ako operácie na voľnom trhu, založené na používaní cenných papierov, pôsobia aj **swapové obchody**, avšak tu v podobe obchodovateľnej hodnoty vystupujú devízové prostriedky. Pri swape dochádza k výmene (nákupu, resp. predaju) devízových prostriedkov oproti domácej mene na vopred dohodnuté obdobie a za vopred dohodnutú cenu. Swapové obchody sa uskutočňujú s vybranými, voľne zameniteľnými menami (USD, DEM, CHF, FRF, ATS a GBP), v súčasnosti na obdobie 1 mesiaca s možnosťou obnovenia swapu. Pri určovaní úrokovej sadzby sa využívajú trhové úrokové sadzby získavané napr. z monitoringu peňažného trhu.

Okrem intervencií zostávajú aj naďalej v platnosti **povinné minimálne rezervy** charakterizovateľné ako povinnosť bánk držať časť vkladov vrátane korunového ekvivalentu devízových vkladov v pohotovostnej podobe na osobitnom účte v bankovom a zúčtovacom stredisku. Povinné minimálne rezervy sa tvoria vo výške 9 % z neterminovaných a 3 % z terminovaných vkladov. Takto je časť zdrojov banky v prípade potreby trvale k dispozícii pre zabezpečenie likvidity a súčasne prostredníctvom ovplyvňovania výšky povinných rezerv môže centrálna banka reagovať na prípadný nežiaduci, najmä inflačný vývoj. Povinné minimálne rezervy sú v porovnaní s inými kriteriálnymi parametrami (úrokové sadzby) podstatne stabilnejší nástroj a k ich zmenám dochádza v dlhších časových intervaloch. Domnievame sa, že s ohľadom na vývoj inflácie v roku 1993 postupovala NBS správne, keď odoláva občasným tlakom na ich zníženie.

Bežné, operatívne rozhodovanie NBS pri uskutočňovaní menovej politiky prostredníctvom nástrojov má výrazne praktickú podobu. Časť rozhodnutí sa prijíma v procese konfrontácie názorov a stanovísk na základe vyhodnocovania priebežného vývoja, pri súčasnom určení základných zámerov, ktoré sa považujú za podstatné. Posudzujú sa najmä také skutočnosti, ako úroveň likviditných prostriedkov v bankovom systéme, vývoj inflácie, úverových aktív, situácia v devízovej oblasti a pod. Takýmto spôsobom sa rozhoduje o niektorých základných parametroch, napr. o výške aukčného úveru, maximálnom rozsahu obchodov na voľnom trhu a pod. Menšia časť rozhodnutí sa prijíma individuálne.

NBS disponuje v súčasnosti dostatočným rozsahom nástrojov, ktoré sú schopné vo vzťahu k bankovému systému zabezpečiť potrebnú operatívnosť uplatniteľnú v bežných, ale aj osobitných situáciách. Domnievame sa, že v ďalšom období pôjde o výber najúčinnejších a z pohľadu postupného začleňovania sa slovenského bankovníctva do medzinárodných štruktúr akceptovateľných systémov. V dlhodobejšom horizonte by mal byť tento proces sprevádzaný priebežným vecným a metodickým zdokonaľovaním. V kratšej projekcii sa javí ako zásadné a rozhodujúce získanie schopnosti kritického analytického posudzovania a vyhodnocovania situácie. Dôkladnejšie poznanie procesov odohrávajúcich sa v bankovej sústave a prostredníctvom bankovej sústavy je osožné nielen pre samotný systém, ale pre celú ekonomiku Slovenska.

Prehľad vývoja refinančných úverov.

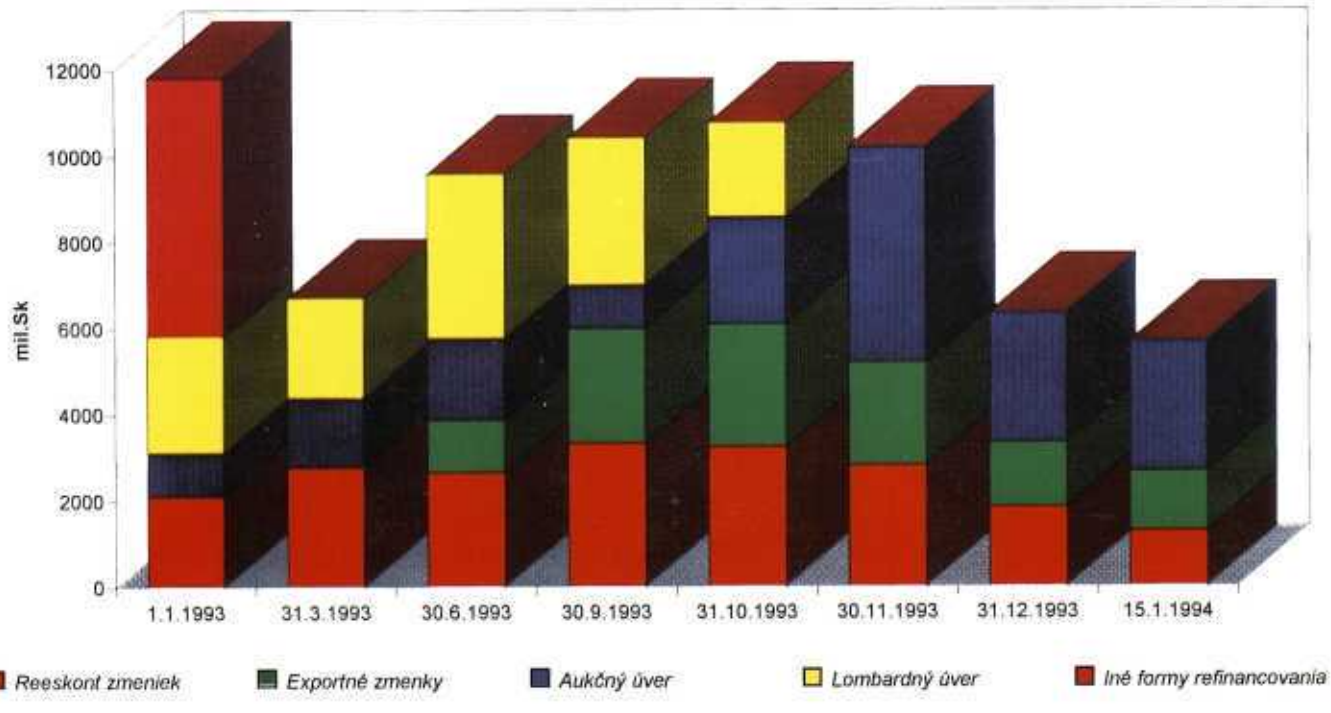

VEDIA ČO CHCÚ

O niekoľko dní uplynú práve dva roky od vzniku jedného z najväčších slovenských peňažných ústavov Investičnej a rozvojovej banky, a.s. Pri tejto príležitosti sme o rozhovor požiadali Ing. Jozefa TKÁČA, predsedu predstavenstva a prezidenta banky.

Mohli by ste povedať, aké postavenie si vybudovala IRB, a.s., za obdobie svojej krátkej existencie, medzi ostatnými tuzemskými bankami?

Dnes patríme, rozsahom poskytovaných služieb a uzatváraných obchodov, medzi tri najväčšie banky. Rádovo poskytujeme služby na 46 miestach na Slovensku a sieť pobočiek naďalej rozširujeme. Všetky funkcie a aktivity zabezpečujeme s 1500 kvalifikovanými pracovníkmi.

Akými formami si získava banka finančné zdroje?

Naše postavenie z hľadiska poskytovania úverov je limitované zdrojmi. Tým, že sa banka neustále dobudováva, je stále odkázaná na zdroje externých inštitúcií, hlavne poisťovní a sporiteľní. Máme snahu dostať sa bližšie k zdrojom najmä novými aktivitami, akými sú vkladné knižky, nové formy otvárania účtov pre širokú klientelu, depozitné certifikáty a iné. Zároveň sa dostaneme k zdrojom prostredníctvom kapitálovej účasti (sme kapitálovo zaangažovaní v Slovenskej investičnej poisťovni v Košiciach) a nakoniec spoluprácou s inými, nielen peňažnými inštitúciami.

Na akej báze rozvíjate zahraničné korešpondenčné vzťahy?

V súčasnosti máme nadviazané korešpondenčné vzťahy s viac ako 150-timi bankami v zahraničí. Napojením na siete korešpondentov renomovaných bánk, napr. American Express Bank Ltd., ING Bank - Internationale Nederlanden Bank, sme schopní transferovať platby našich klientov do celého sveta a prijímať ich v 14-tich najpoužívanejších menách. Sieť bánk, s ktorými spolupracujeme v zahraničí neustále rozširujeme, čo nám umožňuje kvalinejšie a rýchlejšie poskytovať služby našim klientom. Popri jednoduchých platobných operáciách vykonávame aj dokumentárne exportné a importné akreditívy a inkasá ako i šekové služby - vrátane predaja cestovných šekov American Express, záruky a zmenky. V porovnaní s rokom 1992 sme v minulom roku zaznamenali dvojnásobný nárast platobných operácií. S cieľom skvalitniť úroveň a rýchlosť poskytovaných služieb v medzinárodnom platobnom styku dopĺňame systém PROFILE o niektoré nové produkty automatizovaného spracovania platobných operácií a zavádzame systém vysielania správ SWIFT.

V rámci rozšírenia služieb našim klientom pripravujeme úverovo-devízové aktivity. V tejto súvislosti sme uskutočnili viaceré rokovania so zahraničnými bankami, okrem iných i so zástupcami Európskej investičnej banky, ktorá má v úmysle poskytovať podporu financovania projektov v odvetviach priemyslu, poľnohospodárstva, cestovného ruchu, energetiky a ochrany životného prostredia. Rovnako sme rokovali so zástupcami Európskej banky pre obnovu a rozvoj o možnostiach financovania projektov pre malých a stredných podnikateľov.

Ktoré svetové banky uviedli IRB, a.s., na zahraničný trh?

Od vzniku našej banky sme boli v kontakte s American Express Bank, ktorá mala a má mimoriadny záujem o ďalšie rozšírenie spolupráce s nami. Pri príležitosti výročného zasadania Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky vo Washingtone nám American Express Bank pomohla uviesť sa medzi svetové bankové spoločenstvo. Rovnako sme sa na pozvanie tejto banky - ako jediní predstavitelia bankových kruhov strednej a východnej Európy - zúčastnili globálnej konferencie o súčasnom stave a perspektívach ekonomického rozvoja ázijského regiónu, ktorá sa uskutočnila v Singapure za účasti viac ako 300 reprezentantov podnikateľských a bankárskych kruhov, najmä z oblasti dynamicky sa rozvíjajúcej juhovýchodnej Ázie.

Takéto stretnutia nám umožňujú nadviazanie nových kontaktov vrátane optimalizácie rozširovania korešpondentskej siete, ako i poskytovanie kvalitnejších a širších služieb pre našich klientov.

Akým spôsobom a v akých oblastiach realizujete svoje podnikateľské aktivity?

IRB, a.s., je univerzálna obchodná banka, so širokou škálou aktivít. Poskytuje služby a vykonáva operácie v korunovej a devízovej oblasti vo vzťahu k tuzemskej aj zahraničnej klientele, právnickým aj fyzickým osobám.

Z hľadiska strategického rozvoja má banka záujem sa, v niektorých funkciách, profilovať a to tým spôsobom, že pre vybranú klientelu mieni zabezpečovať komplexné služby napriek tomu, že by niektoré operácie nevykonávala sama, ale sprostredkovane, pomocou iných inštitúcií.

Bude sa aj naďalej IRB, a.s. ,špecializovať na oblasť investičného bankovníctva, kapitálového investovania a činnosť búrz?

Naša banka je tá, ktorá je v investičnom bankovníctve určujúca. Nielen názvom,

ale aj licenciami maklérov 001, 002, 003. Ako prvá (od roku 1939) uzavrela, na území samostatnej republiky, burzový obchod. Je akcionárom Burzy cenných papierov v Bratislave i v Prahe a Bratislavskej opčnej burzy. Rozsah obchodov prebiehajúcich na týchto burzách je ovplyvňovaný opäť našou bankou. V oblasti kapitálového investovania a činnosti búrz kladieme veľký dôraz na neustále prehlbovanie špecializácie.

Napriek tomu, že sa v legislatíve pripravujú tvrdé a obmedzujúce opatrenia, dotýkajúce sa práve investičného bankovníctva, chceli by sme sa tejto činnosti venovať aj naďalej.

Akým spôsobom vyvíja IRB, a.s., aktivity v oblasti úverovej politiky?

Snažíme sa úvermi podporovať najmä podnikateľský sektor, ktorý je odštátnený. V spolupráci s Národnou bankou Slovenska pripravujeme opatrenia v oblasti bytovej výstavby. Predložili sme návrh na jednu z možných alternatív ďalšieho financovania bytovej výstavby, ktorý je v štádiu rokovania. Chceli by sme pomôcť znížiť najmä veľkú rozostavanosť. Diskutujeme aj o ďalších možných formách spolupráce.

Ktoré podnikateľské zámery majú šancu získať na svoju činnosť zahraničný úver?

Nie je až taký veľký problém získať zahraničné úverové prostriedky. Úvery zo zahraničia treba prispôsobiť podmienkam renomovaných bánk, pri posudzovaní projektu dosiahnuť ich úroveň.

Taktiež si treba uvedomiť, že zahraničné banky sa nepodieľajú na financovaní projektu v plnom rozsahu. Napr. EIB je ochotná podieľať sa na financovaní projektu do výšky 50 %, EBRD do výšky 70 %.

Najväčšiu šancu však majú podnikateľské zámery, ktoré sú zamerané na export, pretože produkujú devizy, potrebné na splatenie zahraničnej účasti.

Musíme mať na pamäti aj naše nie veľmi dobré ekonomické prostredie. Iba zo skúseností vieme, aké negatívne dôsledky mala napríklad devalvácia - rozdiely v kurzoch znášala v plnom rozsahu investičná banka.

V čom vidíte problémy privatizácie?

Dali sme viaceré návrhy, akým spôsobom by mala privatizácia prebiehať. Nezdá sa nám logické, že banka vyplatí najprv Fond národného majetku, čím si samozrejme vyčerpá svoje zdroje a pre privatizované podniky potom nemá ďalšie potrebné finančné prostriedky. Preto sme zástancami toho, aby veriteľom bol FNM a banka by vstupovala do privatizovaných subjektov až do ich rozvoja. Dúfajme, že sa v najbližšom čase vymenuje vo FNM nový výbor, s ktorým by sme mohli pokračovať v začatej spolupráci.

Mohli by ste stručne zhodnotiť rok 1993?

Banka v minulom roku dosiahla mnohé úspechy. Za najvýznamnejší považujeme definitívne doriešenie oddĺženia časti podnikov a kapitálové posilnenie banky o 350 mil. Sk z prostriedkov federálneho Fondu národného majetku (riešenie tohto problému trvalo dva roky). Významné je aj úspešné kapitálové navýšenie o 1/3 kapitálu, čím základný kapitál dosiahol 650 mil. Sk. Tieto dve udalosti sa premietli do všetkých ukazovateľov, ktoré sa sledujú v bankovníctve a veríme, že zahraničný audit firmy ERNST & YOUNG, ktorý práve prebieha, sa k týmto otázkam vyjadrí kladne.

Plánované úlohy v oblasti zisku, aktív a pasív banka dodržala. Z hľadiska vytvárania rezerv išla banka naozaj na maximum. Dobudovali sme základnú sieť s počítačovým prepojením a pripravili sme koncepciu nového platobného styku. Myslím si, že rok 1993 bol pre IRB, a.s., úspešný.

Aká je filozofia a stratégia súčasného manažmentu?

V polovici januára zasadalo predstavenstvo spolu s časťou dozornej rady, aby prerokovalo plány a úlohy na rok 1994. Budovať stratégiu je momentálne pre nás veľmi zložité, pretože sa nachádzame v období mnohých, najmä legislatívnych nejasností.

Napriek tomu sme aj naďalej odhodlaní financovať deštrukturalizačné zmeny národného hospodárstva (pôvodne sme boli budovaní ako banka, ktorá čiastočne supluje štátny rozpočet). Máme záujem nadväzovať nové kontakty so zahraničnými inštitúciami a významnými fondami, nezabudneme ani na malých a stredných podnikateľov. Chceme neustále zlepšovať kvalitatívnu i kvantitatívnu úroveň poskytovaných služieb. Ľudský aj technický potenciál máme na to dostatočne vybudovaný.

Aké novinky pripravila IRB, a.s., pre svojich klientov?

Naša banka neustále rozširuje rozsah svojej činnosti. Najväčší objem by mali mať, perspektívne, služby. Predpokladáme, že nám k tomu dopomôže nový platobný systém PROFILE, ktorý sme implementovali v IRB, a.s., v poslednom štvrťroku 1993. Do dnešného dňa sme zo systému ABO previedli konverziou už 99,5 % účtov. Zvyšok tvoria účty stopové, technicky nevyhnutné na zabezpečenie bezproblémového styku s klientelou. PROFILE nie je iba platobným stykom, ale uceleným komplexom bankových produktov, ktoré postupne otvárame. Môžeme povedať, že úplné zavedenie, jeho prepojenie na pobočky, ako aj jeho 100 % ovládanie je ďalšou etapou v technickom zdokonaľovaní banky. Tým ešte viac rozšírime a vylepšíme služby pre našich klientov. Chceli by sme sa prezentovať aj vybudovaním siete bankomatov s napojením na celkový systém banky, pripravujeme novinky v oblasti platobných kariet (stali sme sa členom Európskeho spoločenstva platobných kariet), vkladných knižiek, spravovania majetku, ako aj v oblasti úverových služieb. Okrem týchto nových služieb, perspektívne, do budúcnosti, rozpracúvame aj ďalšie aktivity.

Koncom marca sa bude opäť konať medzinárodná výstava finančníctva, poisťovníctva a bankovníctva FIBEX. Ako sa na ňu IRB, a.s., pripravuje?

Podľa nášho názoru, by sa v prvom rade, malo profilovanie tejto výstavy zmeniť. Nevidím zmysel v tom, aby tých niekoľko bánk, ktoré u nás existujú, vystavovalo iba medzi sebou, pretože svoju prácu navzájom veľmi dobre poznajú. Myslím si, že by sa mali prezentovať ešte vo väčšej miere zahraničné peňažné ústavy a firmy, nadväzujúce svojou činnosťou na bankové služby. V podstate výstavu FIBEX nezamietame, iba uvažujeme, akou novou formou sa jej zúčastníme.

Neustále sa diskutuje aj o otázkach menovej politiky, i keď to úplne nesúhlasí s témou nášho rozhovoru, mohli by ste nám priblížiť svoj názor?

IRB, a.s., úzko spolupracuje aj v tejto oblasti s Národnou bankou Slovenska. Naše odborné útvary sa čiastočne - konzultáciami podieľajú na tvorbe menovej politiky. Sme si vedomí toho, v akom prostredí NBS vytvára menovú politiku a v plnom rozahu ju podporujeme. Vieme, že jej tvorba je veľmi úzko previazaná so štátnym rozpočtom. I keď spolupráca NBS a ministerstva financií je dobrá, nebolo by vhodné, aby NBS zabezpečovala jeho úlohy.

Ďakujem za rozhovor.
PhDr. Ľubica Petrovičová

CESTY K STABILITE SLOVENSKEJ MENY

Prof. Ing. Oto Sobek, CSc.
Ekonomická univerzita Bratislava

Porovnanie oboch dokumentov je zaujímavé z viacerých hľadísk. Podľa zákona o NBS má podporovať hospodársku politiku vlády, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je aj štátny rozpočet.

Už prvé porovnanie oboch dokumentov poukazuje na niektoré závažné rozdiely, ktoré možno zovšeobecniť tak, že menový program Národnej banky Slovenska vychádza vcelku z menej optimistických predpokladov ako štátny rozpočet.

Návrh štátneho rozpočtu vychádza z udržania hrubého domáceho produktu roku 1994 na úrovni roku 1993, z maximálnej miery nezamestnanosti 17 % a miery inflácie 12 %. Za týchto podmienok by sa v rozpočte na rok 1994 mali dosiahnuť príjmy 128 mld. Sk, výdavky 140 mld. Sk a deficit 14 mld. Sk, čo zodpovedá magickému číslu 10 % výdavkov štátneho rozpočtu, z ktorého vychádza Medzinárodný menový fond pri rokovaniach o finančnej pomoci (vo vzťahu k očakávanej tvorbe HDP by deficit štátneho rozpočtu bol dokonca len 4 %, čiže o 1 % menej, ako je ochotný Medzinárodný menový fond akceptovať).

Menový program Národnej banky Slovenska uvažuje s 0 - 2% poklesom HDP (hrubého domáceho produktu), s infláciou 10 - 13,2 % a s deficitom štátneho rozpočtu 14 - 18 mld. Sk. Pripúšťa teda menej priaznivý vývoj ako schválený štátny rozpočet. Predstavitelia Národnej banky Slovenska vo svojom menovom programe vyslovili ochotu podporovať rozpočtovú politiku vlády, zároveň však jasne zdôraznili primát hlavnej úlohy NBS - zabezpečiť stabilitu slovenskej meny. Niektoré formulácie menového programu naznačujú dokonca sprísnenie menovej politiky v roku 1994, a to najmä vo vzťahu k štátnemu rozpočtu, kde menový program jednoznačne odmieta automatické úverovanie deficitu štátneho rozpočtu a poukazuje na ustanovenia zákona o NBS, podľa ktorého stav úverov poskytnutých štátnemu rozpočtu nesmie prevýšiť 5 % príjmov štátneho rozpočtu v uplynulom roku. Dôsledné uplatňovanie tejto zásady bezpochyby prehĺbi nedostatok úverových zdrojov pre podnikovú sféru.

V uplynulých týždňoch sme mali možnosť zoznámiť sa s najdôležitejšími programovými dokumentami o hospodárskom, finančnom a menovom vývoji Slovenska v roku 1994 - so štátnym rozpočtom, ktorý vypracovalo Ministerstvo financií a schválila Národná rada Slovenskej republiky a s menovým programom, ktorý vypracovala Národná banka Slovenska.

Menový program NBS uvažuje so zvýšením úverov podnikom a domácnostiam o 6 %, čiže asi o 16 mld. Sk. Takýto nárast je nižší ako predpokladaná miera inflácie a určite nebude stačiť na uspokojenie dopytu po úveroch. Menový program NBS je teda koncipovaný jasne protiinflačne a nepredpokladá podnecovanie rozvoja ekonomiky expanzionistickou úverovou politikou.

Jedným z dôležitých cieľov menovej politiky bude aj v roku 1994 udržanie vnútornej konvertibility slovenskej koruny a vytvorenie predpokladov pre neskorší prechod k úplnej konvertibilite. To, pravda, predpokladá vyrovnanú platobnú bilanciu a postupné zvyšovanie devízových rezerv.

V menovom programe NBS sa pochopiteľne nehovorí o zmene kurzu slovenskej koruny voči zahraničným menám. Jeho vývoj bude rozhodujúcou mierou ovplyvnený vývojom salda platobnej bilancie. Veľkou neznámou je tu najmä ďalší vývoj salda platobnej bilancie voči Česku a jeho možný dopad na kurz slovenskej koruny. V tejto súvislosti bude potrebné zaujať konečne jasné stanovisko k dovoznej prirážke, ktorá sa pripravuje už takmer rok a napriek tomu dosiaľ nebola zavedená. Som toho názoru, že zavedenie selektívnej dovoznej prirážky by v danej situácii mohlo pomôcť zlepšiť slovenskú devízovú pozíciu. Bude ale potrebné zabezpečiť, aby podniky zavedenie dovoznej prirážky nevyužili na neodôvodnené zvýšenie cien.

Trvalou dlhodobou úlohou slovenskej ekonomiky ostáva aj v roku 1994 získanie zahraničných zdrojov, ktoré by umožnili zlepšiť hospodársku situáciu. Doterajšie výsledky v tejto oblasti sú neuspokojivé a sú vznačnej miere ovplyvnené aj pochybnosťami zo zahraničia o politickej stabilite na Slovensku. Je nesporné, že v tejto oblasti je zatiaľ veľa nevyužitých možností.

Môže vzniknúť aj otázka, či po vecnej stránke je reálnejší pohľad štátneho rozpočtu alebo menového programu na budúci vývoj. Na túto otázku je ťažko odpovedať. Určitý rozdiel v "miere optimizmu" oboch programov je pochopiteľný a vyplýva z účelu, na ktorý bol príslušný program zostavený. V konečnom dôsledku oba dokumenty treba považovať skôr za určité odhady - prognózy ako za programy, ktorých realizácia je v silách ich autorov. To začína už pri predpokladanom vývoji hrubého domáceho produktu (HDP) v roku 1994. Je jasné, že ide o veličinu, ktorej vývoj nezávisí od hospodárskej politiky na Slovensku, ale v značnej miere od faktorov, na ktoré má Slovensko len veľmi malý vplyv. Ide o také faktory, ako vývoj hospodárskej konjunktúry v Západnej Európe, vývoj politickej a hospodárskej situácie v Rusku a ostatných nástupníckych štátoch bývalého Sovietskeho zväzu a pod. Všetky tieto faktory budú rozhodujúcim spôsobom ovplyvňovať HDP na Slovensku i vývoj nezamestnanosti, ale aj vývoj salda našej platobnej bilancie a našich devízových rezerv a v konečnom dôsledku i vývoj inflácie.

To pravda neznamená, že hospodárska a menová politika na Slovensku nemá vôbec žiadnu možnosť ovplyvňovať vývoj slovenskej meny. Od menovej politiky NBS nemôžeme očakávať to, čo nie je v stave splniť. Možno a treba od nej však požadovať, aby pri stálom sledovaní cieľa - zabezpečiť stabilitu meny nebrzdila ekonomický rozvoj tam, kde je možné malým uvoľnením emisnej politiky zabezpečiť plynulý chod ekonomiky.

NÁŠ CIEĽ - RÝCHLE A SPOĽAHLIVÉ SPRACOVANIE ÚDAJOV

Direktórium Národnej banky Slovenska sa na svojom rokovaní dňa 20. 1. 1994 zaoberalo pripravenosťou banky na prevzatie spracovania informácií v systéme ABO z Centra automatizácie VÚB do vlastnej správy a na zabezpečenie pravidelného denného spracovania účtovníctva a platobného styku NBS. Dátum prevzatia bol určený na 4. februára 1994. Keďže ide o veľmi zodpovednú úlohu, ktorej predchádzalo vybudovanie výpočtového centra a expozitúr po technickej, programovej i personálnej stránke, požiadali sme o rozhovor riaditeľa Výpočtového centra NBS Ing. Juraja Ondriša, ktorý je za plnenie tejto úlohy zodpovedný.

Pán riaditeľ, môžete stručne zrekapitulovať, čo všetko tomuto pre národnú banku dôležitému dátumu predchádzalo?

Povinnosť viesť príjmové a výdavkové účty štátneho rozpočtu, štátnych finančných aktív a pasív a štátnych účelových fondov vyplýva centrálnej banke priamo zo zákona o NBS č. 566/1992 Zb. Keďže naša banka vznikla takpovediac na zelenej lúke, prvoradou úlohou bolo prevziať od Českej národnej banky programový systém ABO (automatizácia bankových operácií), ktorý najlepšie vyhovuje požiadavkam centrálnej banky na spracovanie údajov a zabezpečiť prevádzku tohto systému na vlastnej technickej báze s perspektívou postupne vyvinúť nový programový systém platobného a zúčtovacieho systému národnej banky na báze nových technológií. Za touto úlohou sa skrýva výber odborne erudovaných pracovníkov, ich zaškolenie podľa konkrétnych požiadaviek, vytvorenie organizačno-technických podmienok na ich prácu, vybudovanie technickej bázy pre prevádzku systému ABO, nainštalovanie potrebných operačných a programových systémov, vybudovanie vlastného výpočtového centra a siete pracovísk na celom Slovensku, ktoré by kapacitne i odborne zvládli veľmi veľký rozsah prác, preberanie vedenia účtov klientov národnej banky z pobočiek VÚB, a. s., ktorá podľa zmluvy túto činnosť pre nás zabezpečovala a množstvo ďalších úloh.

Na zabezpečení týchto náročných úloh participovali viaceré útvary a pracoviská národnej banky. Aký bol podiel výpočtového centra?

Výpočtové centrum zodpovedalo za včasnú prípravu technických podmienok, za prevzatie systému ABO a návrh realizácie celkovej technológie spracovania informácií účtovníctva a platobného styku.

Mohli by ste nám priblížiť časové relácie, v ktorých sa tieto práce uskutočňovali?

Výpočtové centrum NBS sídli v prenajatých priestoroch Ústavu aplikovanej kybernetiky v Bratislave. V decembri 1992 bola podpísaná zmluva na prenájom týchto priestorov, v priebehu marca 1993 Stavoprojekt Bratislava vypracoval projekt na ich úpravu, ktorý sa zrealizoval do 7. mája, do 25. mája sme

nainštalovali všetky technické zariadenia, ktoré sme vyberali a kontrahovali v priebehu februára a marca, vrátane počítačov a operačných systémov. Jún sme využili na inštaláciu samotného systému ABO a zaškolenie programátorov, analytikov, operátorov a ostatných pracovníkov tak, aby boli schopní od 1. júla s týmto systémom pracovať. Po viacerých koordinačných poradách s pracovníkmi Centra automatizácie VÚB o postupe prevzatia softwaru a databázy NBS sme od 1. júla začali s paralelným spracúvaním údajov v systéme ABO.

Zvládli ste to v skutočne rekordnom čase. Po technickom a programovom vybudovaní centra spracovávania informácií sa ťažisko prác presunulo na budovanie expozitúr.

Máte pravdu. Národná banka Slovenska mala v tom čase tri pobočky - v Bratislave, Banskej Bystrici a v Košiciach. Realizáciu úloh platobného styku zabezpečovalo 40 pobočiek VÚB, a. s., teda bez vybudovania expozitúr nebolo možné túto rozsiahlu agendu prevziať. Pre 12 expozitúr bolo treba nájsť vhodné priestory, technicky i personálne ich vybaviť na prevzatie agendy. Ved väčšina expozitúr preberala v rámci regiónu agendu z troch až štyroch pobočiek VÚB. V tomto smere vykonali obrovský kus práce pobočky NBS a v celkovej koordinácii prác na projekte úsek informatiky.

Pre samotné spracovanie tejto rozsiahlej agendy, ale aj pre zabezpečenie vysokej spoľahlivosti je veľmi dôležité technické vybavenie.

Z tohto pohľadu môžem s uspokojením konštatovať, že NBS má dnes vybudovanú technickú bázu a odborné pracoviská, ktoré v plnej miere pokrývajú technologické požiadavky na spoľahlivé spracovávanie informácií.

Požiadavka zriadiť výpočtové centrum a začať paralelnú prevádzku systému ABO - inštalovať centrálne počítače, zvládnuť technológiu práce a zabezpečiť spoľahlivú dvojsmennú prevádzku systému ABO v tak krátkom čase prakticky vylučovala akékoľvek experimenty na neoverených riešeniach, napr. vývoj nového programového vybavenia pre platobný styk, výber novších a výkonnejších počítačov ako systémy z radu IBM 4300, na ktorých sa systém ABO prevádzkuje v Prahe a Bratislave. V technológii výpočtového centra sú použité dva počítačové systémy, ktorých základ tvoria procesory IBM 4381 s diskovými pamäťami IBM 3380, magnetickými páskovými jednotkami IBM 3422 a operačným systémom SVS 7.2 prispôsobeným pre prácu s diskami IBM 3380. Konfigurácia jedného počítačového systému tvorí tzv. produkčný systém. Tento systém je vyhradený výlučne na spracovanie účtovníctva a platobného styku - systému ABO. Druhý počítačový systém - záložný - je zrkadlovým obrazom produkčného systému, vývojovým prostredím pre úpravy a vývoj nových programov v systéme ABO, resp. ďalších aplikácií pre národnú banku. Nevyhnutnú časť vybavenia tvorí terminálová sieť systémov IBM 4381 a lokálna počítačová sieť na báze osobných počítačov, ktorá s výkonným serverom tvorí jadro novokoncipovaného systému zberu a distribúcie údajov v sieti pobočiek a expozitúr NBS. Komunikácia z lokálnej počítačovej siete na produkčný, resp. vývojový systém je zabezpečená emuláciou IBM 3270 a v režime off-line magnetickou páskou.

A ako je zabezpečená spoľahlivosť a bezpečnosť spracovávania informácií?

Pri projektovaní technickej bázy sa kládol mimoriadny dôraz na zálohovateľnosť nosných technologických častí. Preto sú počítačové systémy vo výpočtovom centre konfigurované ako vzájomne prepojené, čo umožňuje v prípade havárie ktorejkoľvek časti napr. produkčného systému realizovať jej náhradu vo vývojovom systéme. V bežnom prevádzkovom režime pracujú oba počítače ako nezávislé systémy.

Určite rovnako dôležité je aj zabezpečenie technologických priestorov výpočtového centra.

Prenajaté technické priestory sú upravené z hľadiska dispozičného riešenia, energetického zabezpečenia, vzduchotechniky a klimatizácie, požiarnej ochrany a ochrany technologických priestorov vôbec. Projekt ochrany technologických priestorov, ktorý zahŕňa ochranu počítačových systémov, pracovisko operátorov, vstup a distribúciu údajov, sklad magnetických pások a dátových nosičov je založený na viacmediálnom elektronickom zabezpečovacom systéme.

Vráťme sa ešte k systému zberu a distribúcie údajov, kde Výpočtové centrum NBS navrhlo a vypracovalo nové technické a programové riešenie. Mohli by ste nám toto riešenie priblížiť?

Našim zámerom bolo vyradiť zo systému zberu, prenosu, predspracovania a distribúcie údajov počítače SMEP a nahradiť ich vlastným technickým riešením. S používaním počítačov SMEP totiž súvisí množstvo technicko-technologických obmedzení a tiež konzervovanie starých metód práce. Nové riešenie predpokladalo vybudovanie lokálnych počítačových sietí (LAN) na expozitúrach a pobočkách NBS, vzájomne prepojených územne rozloženou sieťou (WAN) s možnosťou jej viacmediálneho použitia, čo by zabezpečovalo vysokú spoľahlivosť spracovania informácií v systéme platobného a zúčtovacieho styku, ako aj dátovú a programovú kompatibilitu technickej bázy v celom reťazci od úrovne osobných počítačov,

cez lokálne a územne rozložené siete až po centrálne počítačové systémy vo výpočtovom centre.

Ako teda prebieha zber a distribúcia údajov?

Príprava údajov na pobočkách a expozitúrach NBS sa realizuje na osobných počítačoch s použitím programu PC zber. Prenos údajov medzi Výpočtovým centrom NBS, pobočkami a ústredím NBS sa realizuje na dátovej sieti firmy IBM-IMNS. Prenos údajov medzi pobočkami a expozitúrami je vybudovaný na komutovanej sieti s komunikáciou PC - PC (BBC). Zberný počítač vo výpočtovom centre nahradil osobný počítač s pripojenou magnetickou páskovou jednotkou, na ktorej sa denne vytvára magnetická vstupná páska do systému ABO. Naši pracovníci vypracovali programy, ktoré transformujú výstupné súbory zo systému ABO pre osobné počítače a adresne ich delia podľa pobočiek a expozitúr NBS, ďalšie programy umožňujú ich tlač na výkonných tlačiarňach v pobočkách NBS a po doriešení technického vybavenia bude tlač výstupných zostáv možná na všetkých expozitúrach.

Pri takomto spôsobe je pravdepodobne len otázkou času možnosť získavania vstupných údajov od klientov, ako aj odovzdávanie výstupných údajov klientom priamo na kompatibilných médiach v digitálnej forme.

Áno, máte pravdu a aj klienti majú o takúto obojstrannú racionalizáciu práce záujem. Na jednej strane naši klienti, napr. daňové úrady, budú mať možnosť získavať denne výstupné zostavy (výpisy z účtov) priamo prepojením vlastného osobného počítača s pracovnou stanicou banky bez zbytočného zdržania zásielky poštou. Na druhej strane sa vylúči doterajšie každodenné manuálne vkladanie rozsiahlych súborov údajov o pohyboch na účtoch a vylúči sa handicap nižšieho počtu pobočiek a expozitúr NBS v porovnaní s počtom pracovísk VÚB, kde sa systém spracovával.

Na záver dovoľte jednu osobnú otázku - čo by ste zaželali sebe a svojim spolupracovníkom do začiatkov spracovania informácií účtovníctva a platobného styku NBS?

Celý náš pracovný kolektív dostal na pôde národnej banky možnosť realizovať profesionálne veľmi atraktívny a zaujímavý projekt. Počas ročnej práce sme sa stretávali s plným pochopením manažmentu NBS pre našu prácu a s plnou podporou útvarov NBS, ktoré s nami na tomto projekte spolupracovali.

Preto by som sebe a svojim spolupracovníkom pri prevzatí systému ABO prial, aby sme mali čo najmenej problémov a opakovaných spracovaní, aby implementované režimy práce priniesli rýchlejšie a spoľahlivejšie spracovanie informácií v NBS a aby v konečnom dôsledku znamenali zlepšenie a racionalizáciu práce nielen na zainteresovaných pracoviskách NBS, ale aj na pracoviskách jej klientely.

Pripravila: Ing. Alica Polónyiová

Pohľad na pracovisko expozitúry NBS v Nových Zámkoch

USKUTOČŇOVANIE ÚHRAD VOČI DEVÍZOVÝM CUDZOZEMCOM

Ing. Miroslav Šťavina
Národná banka Slovenska

Banková rada Národnej banky Slovenska na svojom zasadnutí 18. novembra minulého roku rozhodla o zrušení Opatrenia NBS z 2. februára 1993, ktorým sa určoval postup devízových bánk pri uskutočňovaní niektorých úhrad voči devízovým cudzozemcom. Rozhodnutie bolo vyhlásené v čiastke 71 Zbierky zákonov SR č. 291 dňa 9. decembra, kedy aj nadobudlo účinnosť.

Využívame túto príležitosť na to, aby sme s odstupom času priblížili niektoré skutočnosti súvisiace s uplatňovaním tohto opatrenia, a to aj vzhľadom na určité nejasnosti pri posudzovaní záväznosti platobných podmienok dohodnutých ešte v čase jeho platnosti.

Zavedenie opatrenia vyplynulo z potreby stabilizovať platobnú bilanciu po rozdelení devízových rezerv, najmä pre jej nerovnovážny vývoj v januári minulého roku. Opatrenie sa začalo uplatňovať už začiatkom februára, po jeho vyhlásení v čiastke 6 Zbierky zákonov SR pod č. 30.

Opatrenie majúce právnu oporu v devízovom zákone a zákone o Národnej banke Slovenska umožňovalo veľmi operatívne, ale na druhej strane len krátkodobo, priaznivo ovplyvniť platobnú bilanciu vo výdavkovej časti odsunutím, resp. rozložením platieb za bežný dovoz do časovo dlhšieho obdobia a stlmiť tak očakávaný nápor na devízové zdroje. Opatrenie sa preto od začiatku považovalo za prechodné, s časovým obmedzením závislým od zavedenia iných, systémových nástrojov chrániacich platobnú bilanciu.

Podobný postup sa uplatňoval aj v roku 1991 v súvislosti so zavedením systému vnútornej zameniteľnosti.

Opatrenie ukladalo devízovým bankám povinnosť konzultovať s domácimi dovozcami platobné podmienky pred tým, ako sa záväzne dohodli so zahraničím. Tieto konzultácie sa týkali hmotného dovozu presahujúceho jeden milión Sk, ktorý bol zmluvne dohodnutý po 2. februári 1993. V prípade neinvestičného dovozu sa požadoval bez ohľadu na jeho objem trojmesačný odklad platieb. Pri investičnom dovoze odklad závisel od objemu dovozu a pohyboval sa v rozpätí od 1 do 5 rokov. Rozsah platieb vopred (pred hmotným dovozom) nemal prekročiť 15 % hodnoty dovozu. Išlo o určité štandardné podmienky uplatňované aj v krajinách s konvertibilnými menami a snahu, aby tieto podmienky presadzovali vo vzťahu k zahraničiu aj naši podnikatelia.

Cieľom opatrenia bolo zamedziť najmä neopodstatneným platbám vopred, ku ktorým mohlo dôjsť v určitom predvalvačnom očakávaní.

Odklad platieb sa netýkal:

- dovozu v rámci kooperačných dohôd, podnikových bartrov, kompenzačných a väzbových obchodov,
- dovozu z krajín s clearingovým platobným stykom,
- dovozu v rámci medzištátnych bartrových dohôd a osobitných účtov pri dovoze z rozvojových krajín,
- úhrad z devízových účtov a zahraničných úverov povolených NBS,
- dovozu právnických osôb, devízových tuzemcov, ktorých účty v domácej mene vedie NBS, pokiaľ sama neurčila inak.

Opatrenie neobmedzovalo použitie zahraničného kapitálu sústredeného na tuzemských devízových účtoch, či už zahraničných alebo domácich podnikateľov, alebo spoločných podnikov. Nepôsobilo teda v tomto zmysle proti vstupu zahraničného kapitálu, hoci sa mu tento privlastok neprávom často prisudzoval.

Pretože sa predpokladalo, že opatrenie môže mať v prípade ustálenejších obchodných vzťahov našich podnikateľov so zahraničím určitý rušivý vplyv, umožnili sa pri jeho uplatňovaní aj výnimky, ktoré v zmysle bodu 10 tohto opatrenia bol oprávnený udeľovať guvernér NBS. So zásadami na udeľovanie výnimiek boli oboznámené všetky obchodné banky.

Udeľovali sa dva druhy výnimiek:

- **všeobecné** - na dovoz určitej skupiny tovarov, resp. na určité operácie pre všetkých dovozcov, konkrétne na dovoz liekov, ropy, krmív, nehmotný vývoz, poistenie a zaistenie tovaru, dovoz na konsignačný sklad, provízie platené do zahraničia, reexport, dovoz financovaný formou rámcových a účelových bankových liniek;
- **individuálne** - konkrétnym dovozcom na konkrétny dovoz. Týchto výnimiek bolo podstatne viac, udeľovali sa na platby za tovary určené pre zdravotníctvo, ekológiu, za dovoz priamo či nepriamo podmieňujúci vývoz, dovoz technicky progresívnych výrobkov a technológií.

Výnimky sa udeľovali v prípadoch, keď by uplatňovanie opatrenia nepriaznivo zasiahlo do dohodnutých ekonomických, technických alebo technologických väzieb, napr. schválených alebo už začatých projektov, rámcových zmlúv, technických riešení, rozpočtov, špeciálne vyčlenených prostriedkov a pod.

Uvedené hľadiská a nízky počet zamietnutých žiadostí o udelenie výnimiek iste svedčí o citlivom prístupe pri uplatňovaní opatrenia.

Najviac výnimiek - asi polovica z celkového počtu - bolo udelených ako výnimky z ods. 4, umožňujúce pri dovoze neinvestičného charakteru, ktorého hodnota presahovala jeden milión Sk dohodnúť kratšiu ako trojmesačnú splatnosť oproti termínu dovozu.

Pri kontraktoch na dovoz investičného charakteru s hodnotou prevyšujúcou jeden milión Sk bolo udelených najviac výnimiek z ods. 6 - asi tretina všetkých, čím sa umožnilo v opodstatnených prípadoch skrátenie úverových lehôt, prípadne financovanie formou leasingu. Menej výrazný bol podiel výnimiek z ods. 8, povoľujúcich prekročenie stanovenej 15 % hranice akontácie.

Pretože opatrenie splnilo svoj účel a jeho účinok sa úhradami odložených platieb, ale aj udeľovaním výnimiek znižoval, Banková rada NBS aj s ohľadom na určitú stabilizáciu platobnej bilancie a nárast devízových rezerv toto opatrenie zrušila. Platobné podmienky, dohodnuté v čase platnosti opatrenia, zostali už len vzťahmi obchodných bánk, ich klientov a zahraničia. Dodržanie týchto podmienok, prípadne ich zmeny, je teda otázkou ich vzájomnej dohody.

Žiaduce by však bolo dodržanie dohodnutých odkladov platieb a pri uzatváraní nových kontraktov presadzovanie vo svete štandardných platobných podmienok vyznačujúcich sa nižšou mierou akontácií a v prípade väčších dovozov časovým rozložením platieb.

PAMÄTNÉ STRIEBORNÉ MINCE VYDANÉ V ROKU 1993

Ing. Gabriela Beňová
Národná banka Slovenska

Emisná činnosť Národnej banky Slovenska bola od samého začiatku nezvyčajne rozsiahla. V súvislosti so vznikom samostatnej Slovenskej republiky a prechodom česko-slovenskej meny na slovenskú menu v roku 1993 sa práca skoncentrovala na prípravu kolkov na označovanie federálnych bankoviek, na vydanie slovenských bankoviek a obehových mincí Slovenskej republiky. Ani mimoriadny nápor, ktorý táto činnosť predstavovala, nezabránil NBS, aby sa s formujúcim sa kolektívom pracovníkov zaoberajúcich sa emisiou peňazí pustili s odvahou a nadšením aj do ďalšej činnosti.

Emisie nových slovenských platidiel takpovediac nepovinne doplnilo v roku 1993 vydanie troch pamätných strieborných mincí pri príležitosti udalostí a výročí významných pre Slovensko.

VZNIK SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hľadanie motívu pre prvú slovenskú pamätnú mincu nebolo zložité. Ponúkalo sa samo. Mimoriadnou a historickou udalosťou bol prvý január 1993, deň vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Prípravy na vydanie pamätnej striebornej stokorunovej mince pri tejto príležitosti začali už koncom roku 1992. Štátna banka česko-slovenská, ústredie pre SR, vypísala 4. 12. 1992 pre výtvarníkov ateliéru kremnickej mincovne obmedzenú anonymnú súťaž na výtvarný návrh tejto mince.

Téma si vyžadovala vyjadriť myšlienku spojenia minulosti slovenského národa so vznikom nového moderného európskeho štátu, jeho demokratického charakteru opierajúceho sa o práva všetkých občanov SR.

V úsilí zabezpečiť vydanie mince čo najskôr - ešte koncom I. štvrťroku 1993 - bola uzávierka súťaže stanovená na 28. 12. 1992. Pre krátkosť času bola daná možnosť predložiť averznú stranu mince aj vo forme kresby. Výtvarníkom sa podarilo vytvoriť vo veľmi krátkom čase šesť súťažných prác s piatimi modelmi

Nerealizovaný návrh Štefana Novotného z obmedzenej súťaže k vzniku Slovenskej republiky - vľavo reverz, vpravo averz

Návrh akademického sochára Jozefa Högera ocenený zvýšenou odmenou vo verejnej súťaži k vzniku Slovenskej republiky

averzných strán a jedenástimi reverznými. Možnosť predložiť averz vo forme kresby využil jeden autor.

Odborná komisia pre posudzovanie výtvarných návrhov mincí, zložená z výtvarníkov - medailérov, výtvarných teoretikov, numizmatikov a zástupcov NBS, ktorú ešte pred vznikom NBS zriadilo ústredie ŠBČS pre SR, vyhodnotila súťažné návrhy. Konštatovala, že krátkosť času sa prejavila na kvalite predložených prác. Prvú a tretiu cenu neudelila. Druhú cenu získal návrh Štefana Novotného s názvom „Slobodný vzlet", ktorý zobrazil transformovaný motív krídla symbolizujúci vzlet. Tento návrh, ktorý komisia po kompozičných úpravách odporučila na realizáciu, viceguvernér poverený riadením NBS neschválil a rozhodol o vypísaní novej neobmedzenej verejnej anonymnej súťaže.

Opakovaná súťaž bola vypísaná 18. 2. 1993 s termínom uzávierky 30. 4. 1993. Súťaži sa venovala značná pozornosť. Informácie o súťaži boli publikované v tlači, oslovené boli kultúrne inštitúcie a tiež výtvarníci - medailéri. Ohlas bol veľký. Do súťaže bolo predložených 29 prác, pričom návrhov lícnych strán bolo 35. Jeden návrh riešil tiež výtvarnú podobu hrany mince. Zdá sa, že 29 súťažných návrhov bude pravdepodobne na dlhý čas ťažko prekonateľný počet pre slovenských výtvarníkov. Je pravdou, že kvalitatívna úroveň návrhov bola rôznorodá. Od celkom amatérskych, ale sympatických návrhov, po návrhy na profesionálnej úrovni.

Odborná komisia na zasadnutí dňa 12. 5. 1993 mala ťažkú úlohu. Po dôkladnom posúdení súťažných návrhov sa rozhodla prvú cenu neudeliť, pretože ani jeden zo súťažných návrhov nebol natoľko presvedčivý, aby mu prvá cena mohla byť udelená bez pripomienok. Druhú cenu s návrhom na realizáciu výtvarného návrhu získal v anonymnej súťaži opäť Štefan Novotný. Komisia ocenila výtvarnú dynamiku reverzu mince, ako aj ideový námet, ktorý vychádza z histórie Veľkomoravskej ríše a naliehavosťou svojho posolstva je veľmi aktuálny pre súčasnosť Slovenskej republiky. Návrh, tak ako ho poznáme z prvej realizovanej pamätnej striebornej stokorunovej mince, je doplnený v opise pri okraji mince textom „Zložme roztratené prúty Svätoplukove v pevný zväzok v srdci Európy." Minca bola daná do obehu 1. septembra 1993 v počte 70 000 kusov, z toho bolo 5000 kusov v zrkadlovom lesku z vysokoleštených razidiel (tzv. vyhotovenie PROOF).

Tretiu cenu získal návrh Miroslava Ronaia „Slovák" s tromi reverznými stranami, kde komisia ocenila najmä preciznosť a prepracovanosť výtvarného rukopisu autora. Okrem toho boli priznané odmeny autorom šiestich výtvarných návrhov, ktoré po ideovej, výtvarnej i kompozičnej stránke porotu najviac zaujali, z toho v dvoch prípadoch boli odmeny zvýšené. Okrem ocenených a odmenených návrhov na výzvu a požiadanie NBS darovali autori ďalších trinástich výtvarných návrhov svoje práce na dokumentačné a propagačné účely.

150. VÝROČIE KODIFIKÁCIE SPISOVNEJ SLOVENČINY

Druhou pamätnou striebornou mincou, realizovanou v súlade s emisným plánom NBS na rok 1993, je minca k 150. výročiu kodifikácie spisovnej slovenčiny.

Úlohou súťažiacich bolo umelecky stvárniť motív pripomínajúci uzákonenie spisovnej slovenčiny ako prvého, skutočne celonárodného slovenského spisovného jazyka, prípadne symbolický motív vyjadrujúci význam tohto aktu pre slovenský národ.

Súťaž bola vypísaná v apríli 1993 s termínom uzávierky 30. 6. 1993. Účasť výtvarníkov na tejto súťaži nebola početná. Predložených bolo šesť súťažných návrhov zväčša zobrazujúcich hlav-

Návrh Miroslava Ronaia ocenený treťou cenou vo verejnej súťaži k vzniku Slovenskej republiky - vľavo reverz, vpravo averz

Návrh akademického sochára Vojtecha Pohanku ocenený zvýšenou odmenou vo verejnej súťaži k vzniku Slovenskej republiky

ných protagonistov uzákonenia spisovnej slovenčiny. Komisiu najviac zaujal súťažný návrh „LETO 93", ktorý v hodnotnom prejave zobrazuje trojportrét vedúcich osobností uzákonenia spisovnej slovenčiny - J. M. Hurbana, L. Štúra a M. M. Hodžu. Autorom návrhu je kremnický výtvarník Miroslav Ronai. Jeho prácu komisia ocenila vyššou druhou cenou, pretože po ideovej a umeleckej stránke najlepšie vyjadruje dôstojnosť tohto významného jubilea v histórii slovenského národa. Vzhľadom na kompozíciu víťazného návrhu (trojportrét), ktorej lepšie vyhovovalo väčšie mincové pole, ako aj na vysoké výrobné náklady na razbu stokorunových mincí, ktoré sa s daňou z pridanej hodnoty blížili k nominálnej hodnote mince, po vyhodnotení súťaže sa rozhodlo o zvýšení nominálnej hodnoty tejto pamätnej mince zo 100 na 200 Sk. Po zapracovaní tejto zmeny a niektorých drobných pripomienkach komisie k averznej aj reverznej strane sa tento návrh realizoval. Minca sa dostala do obehu 9. 12. 1993 v počte 37 000 kusov, z toho 2 000 kusov bolo v zrkadlovom lesku (tzv. vyhotovenie PROOF).

Prvá ani tretia cena neboli udelené. Všetky ostatné návrhy boli odmenené, dva z nich vyššou odmenou.

200. VÝROČIE NARODENIA JÁNA KOLLÁRA

Poslednou - treťou pamätnou mincou emisného plánu NBS na rok 1993 je minca vydaná pri príležitosti 200. výročia narodenia najvýznamnejšieho hlásateľa slovanskej vzájomnosti z prvej polovice 19. storočia, historika, profesora slovanskej archeológie Jána Kollára.

Na umelecký návrh pamätnej striebornej dvestokorunovej mince bola vypísaná v apríli 1993 verejná anonymná súťaž s termínom uzávierky 31. 8. 1993. Výtvarníci mali možnosť zobraziť osobnosť Jána Kollára, prípadne motív z jeho života a diela. Väčšina z trinástich súťažiacich výtvarne spracovala portrét Jána Kollára. Výtvarná komisia na zasadnutí dňa 15. 9. 1993 konštatovala, že výnimočným portrétom sa prezentoval akademický sochár Anton Gábrik. Za svoju prácu získal v súťaži druhú cenu. Tretiu cenu komisia neudelila a odmenených bolo sedem návrhov.

Za najzaujímavejší a najoriginálnejší označila porota návrh akademického sochára Vojtecha Pohanku, ktorý na minci zobrazil celoživotný osobný a básnický ideál Jána Kollára. Vyjadril ho metaforickým portrétom mladého dievčaťa - Míny, stelesňujúceho všeľudský ideál humanizmu, myšlienku slovanskej vzájomnosti a tiež ideál krásy, mladosti a vitality. Na hrane mince je na odporučenie komisie umiestnený citát „Slávme slávne slávu Slávov slávnych". Návrh získal v súťaži prvú cenu a bol realizovaný v počte 37 000 kusov, z toho 2000 kusov bolo z leštených razidiel (PROOF). Minca bola daná do obehu až 26. 1. 1994. Prvých 7500 kusov mincí dodala Štátna mincovňa v Kremnici v závere roku 1993, Národná banka Slovenska však rozhodla nevydať mincu do obehu pred dokončením celej dodávky, aby nezvýhodnila niektorých odberateľov.

Táto krásna minca plná svieżosti je dôstojným zavŕšením emisnej činnosti NBS v prvom roku jej existencie a povzbudením do ďalšej práce.

O úspechu emisnej politiky NBS pri vydávaní pamätných mincí svedčí veľký záujem zberateľov zo Slovenska i zo zahraničia o všetky vydané slovenské pamätné mince. Pamätné mince sú dnes prakticky rozobrané. V pobočkách centrálnej banky v Bratislave na Tomášikovej ulici a v Banskej Bystrici sú k dispozícii už len obmedzené množstvá stokorunových mincí. Národná banka Slovenska preto uvažuje o zvýšení predajných cien doteraz vydaných mincí, aby regulovala ich ďalší odbyt.

Foto: Ing. Štefan Fröhlich

Návrh akademického sochára Ladislava Šichmana zo súťaže k 150. výročiu kodifikácie spisovnej slovenčiny ocenený zvýšenou odmenou

Návrh akademického sochára Antona Gábrika zo súťaže k 200. výročiu narodenia Jána Kollára ocenený druhou cenou - vľavo averz, vpravo reverz

Významná medzinárodná obchodná banka

hľadá reprezentanta pre Slovenskú republiku.

Úlohou reprezentanta bude sledovať operácie zastupovanej banky a jej klientely v Slovenskej republike, propagovať a ponúkať služby zastupovanej banky slovenským bankám a pod., finančným inštitúciám, veľkým priemyselným podnikom, obchodným organizáciám a vyhľadávať nové obchodné príležitosti.

Požiadavky na kandidáta: vek do 50 rokov, vysokoškolské vzdelanie, znalosť bankových operácií a operácií zahraničného obchodu, spoľahlivosť a primeraný dynamizmus, znalosť angličtiny a/alebo francúzštiny, vodičský preukaz.

Písomné ponuky s uvedením referencií a životopisom v A/F zasielajte na adresu:

KC spol. s r.o.
P.O.BOX 2
810 00 Bratislava

TB
TATRA BANKA, A.S.

Tatra banka, a.s.

rýchlosť a kvalita

Ponuka kompletných bankových služieb

Centrála:
810 06 Bratislava,
Vajanského nábr. 5
Tel.: **07/452 111**
Fax: **07/334 656**

Pobočky a expozitúry:
Bratislava, Herlianska 9, tel.: 07/296 800
Bratislava, Továrenská 10, tel.: 07/451 501-10
Bratislava, Štefánikova 22, tel.: 07/495 351
Modra, Nám. Ľ. Štúra 78, tel./fax: 070492/4303
Bratislava, Františkánske nám. 3, tel./fax: 07/335 017

AXA a.s.

821 08 BRATISLAVA
Svätoplukova 31

DODÁVA

AUTOMATIZOVANÝ INFORMAČNÝ SYSTÉM

AXA DBS

pre BANKY

ZABEZPEČUJE

KOMPLEXNÝ SERVIS

SOFTWARE - HARDWARE

BANKOMATY

FIBEX 94
22.-25.3.1994
BRNO

Tel. (07) 213 200, 214 073, 214 138
Fax (07) 213 087

SLOVENSKÁ KREDITNÁ BANKA, A.S.

Ing. Štefan Veselovský
generálny riaditeľ

Adresa ústredia banky a pobočky Bratislava - mesto:
Slovenská kreditná banka, a.s.
nám. SNP 13
814 99 BRATISLAVA
Tel.: 455 111, Fax: 321 021

Adresy pobočiek:

Hálkova 1 (obchodné centrum Slimák)
831 03 Bratislava

Nám. Andreja Hlinku 3
010 01 Žilina

Podzámska 43
949 01 Nitra

Poskytujeme:

- bežné účty pre právnické a fyzické osoby
- terminované vklady
- vkladné knižky
- prenájom bezpečnostných schránok
- pokladničné a zmenárenské služby
- tuzemský a zahraničný platobný styk
- úvery a bankové záruky
- finančné poradenstvo a konzultačné služby
- obchodovanie a správu cenných papierov
- bankové informácie

UNIVERZÁLNA BANKA, KDE JE KLIENT PARTNEROM

VÝRAZNÁ PODPORA PODNIKATEĽSKÉHO STAVU

PRÍĎTE
A PRESVEDČTE SA
O NAŠICH SLUŽBÁCH